

Tromps ongelijk

Bart Tromp moet niets van directe democratie hebben. Ook niet binnen de PvdA. In s&d 2005/9 noemt hij het rechtstreeks kiezen van lijsttrekkers het ‘domste organisatorische besluit dat de PvdA ooit heeft genomen’. Dat kan ik als initiator van die ledenraadplegingen natuurlijk niet op me laten zitten. Dat wil niet zeggen dat ik een deel van zijn zorgen over directe democratie niet deel. Maar Tromp slaat door, idealiseert het verleden, kent het heden niet en eindigt met de vileine stelling dat het ‘democratisch leninisme’ is ingevoerd in de partij.

Eerst iets over het verleden. Wim Kok werd door Den Uyl aangewezen en Ad Melkert door Wim Kok. Vergeleken hiermee is de pauskeuze in het Vaticaan een toonbeeld van een democratisch proces, schreef Rudy Andeweg eens. Het partijcongres bevestigde de keuze van de uittredende politiek leider weliswaar, maar kon niet veel anders dan applaudisseren. Formeel verliep dit proces volgens de regels van de partijdemocratie, maar al bij de overgang van Kok naar Melkert in augustus 2001 schreef ik in het ledenblad van de PvdA dat een volgende keer de leden van de partij er op een of andere manier meer bij betrokken zouden moeten worden.

Die gelegenheid kwam nog geen jaar later, toen na het verkiezingsdebaclé een nieuwe fractievoorzitter moest worden aangewezen. Toen is de ledenraadpleging geïntroduceerd, die — nadat het eerste kabinet-Balkenende was gevallen — werd omgezet in een ledenraadpleging voor de nieuwe lijsttrekker. Tromp erkent dat dat proces bijdroeg aan het herstel van het moreel in de partij, maar noemt het desalniettemin paniekvoetbal. Dat was het allerminst. Mijn column van een jaar eerder duidde daar al op. Het was wel het ijzer smeden toen het heet was.

Ledenraadplegingen voor lijsttrekkers doorbreken de coöptatie door de partijtop. Lijsttrekkersverkiezingen zijn geen wondermiddel, wel een

bijdrage aan meer invloed van onderop. Dergelijke ledenraadplegingen moeten wel zijn ingebed in een systeem van *checks and balances* in de partij. We moeten geen dictators kiezen voor vier jaar. Vandaar dat is vastgelegd dat door de leden aangewezen lijsttrekkers invloed moeten kunnen uitoefenen op het verkiezingsprogramma en de kandidatenlijst, maar dat het definitieve besluit altijd wordt genomen door de ledenvergadering of het congres. Dat was altijd al zo en is nu nog eens extra verankerd in de regels. Als een lijsttrekker een onoverkomelijk bezwaar heeft tegen een onderdeel van het door het congres vastgestelde programma, moet hij of zij een voorbehoud maken. De vaststelling van het programma moet daarom ook altijd voorafgaan aan de vaststelling van de kandidatenlijst. Want het congres moet de uitslag van de ledenraadpleging nog altijd bekrachtigen (al kan het er alleen met tweederde meerderheid van afwijken). Is daarom de strijd een paskwil, zoals Tromp wil? Nee. Want de strijd om het lijsttrekkerschap wordt bepaald door de vraag wie de leden het vertrouwen gunnen om de komende jaren de partij leiding te geven. Daarbij spelen politieke opvattingen een rol, maar ook overtuigingskracht en stijl van opereren.

Sommigen willen de directe democratie als het overheersende model in de interne partijdemocratie invoeren, bijvoorbeeld door directe verkiezing door de leden van alle kandidaten op een lijst of door alle leden stemrecht te geven op het congres. Dat lijkt mooi, maar is het niet. Het leidt juist tot bevestiging van de status quo en versterking van de partijtop. Het is voor partijleden ondoenlijk om voldoende geïnformeerd te zijn over alle 500 kandidaten die meedingen naar een plaats op de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer. Het gevolg is dat de bekende mensen zullen winnen en nieuwe talenten geen kans krijgen. Bovendien komt het gewenste evenwicht in een fractie qua man/vrouwverhouding, doelgroepvertegenwoordiging en expertise zwaar onder druk te staan. Alle leden

INTERVENTIE

stemrecht geven op een congres bevoordeelt de mensen die dichtbij wonen, ondermijnt het functioneren van afdelingen en andere partijverbanden waardoor de mogelijkheden voor georganiseerde interne oppositie afnemen en geeft partijprominenten als zogenaamde ‘gewone leden’ ongelimiteerd spreekrecht op congressen.

Daarom heb ik steeds gekozen voor een mengvorm van elementen van directe democratie met representatieve democratie, van macht en tegenmacht. Juist in het belang van de partijleden.

RUUD KOOLE

Voorzitter PvdA

Beroepsgroep van Mars

Op 26 oktober was ik in Zeist getuige van een aflevering uit de serie ‘Wouter ontmoet’. De politiek leider van de PvdA sprak deze avond met vertegenwoordigers uit de geestelijke gezondheidszorg (GGZ), allen werkzaam in de instelling Altrecht. Drie mensen werden aan tafel in een fraai PvdA-decor geïnterviewd. Tussendoor kreeg de zaal, met ongeveer honderdtwintig aanwezigen goed gevuld, het woord. Bos heeft het vermogen om de juiste vragen te stellen en te luisteren. Een goed interviewer, die zich gemakkelijk met de microfoon tussen ‘het volk’ begeeft. Je ziet het Balkenende nog niet doen.

Met de formule en de gedachte erachter — verschillende beroepsvelden beter leren kennen — is niets mis. Maar o, die beroepsgroep van mij. Wat een verzameling wereldvreemden is dat toch. Het had na zestien jaar beroepservaring eigenlijk geen verbazing meer moeten wekken. Toch hoop je steeds op ‘anders en beter’. Maar nee, ook in Zeist voerden de verongelijken weer de boventoon. Wat was het toch schandelijk geweest, dat de politiek zo weinig rugdekking aan de beroepsgroep had gegeven in de hele discussie rond de ontsnapte ter beschikking gestelde Wilhelm Schippers. En wat wisten die Haagse ambtenaren en beleidsmakers toch allemaal weinig van de werkelijkheid van de

GGZ! Meer verantwoordelijkheid voor ‘onze beroepsgroep’ dus. Die weet het immers veel beter.

Nou moet u weten dat ‘onze beroepsgroep’ op dergelijke avonden wordt vertegenwoordigd door psychiaters, psychologen of managers. Hoogstzelden tref je er verplegenden of verzorgenden, die zich nog bezighouden met het uitvoerende werk. Niet verwonderlijk overigens. Want laatstgenoemde groep neemt drastisch in omvang af. Steeds minder uitvoerenden worden aangestuurd door steeds meer managers. Dat management predikt dichtbij de werkvloer te staan. Maar dat blijkt geen remedie tegen keuzes met rampzalige gevolgen.

Een wildgroei aan managers, gepaard gaande met een verslechtering van de zorg en minder dienstverlening. Een ondoordringelijk vergadercircuit, waarbij inzicht in nut en noodzaak van ‘ons samenzijn’ doorgaans volledig ontbreekt. Ridicule reorganisaties van afdelingen. Ondoordachte nieuwbouw. En zo kunnen we nog wel even doorgaan. Een en ander pleit eerder voor meer Haagse bemoeienis dan minder. Wie roept de managers een halt toe? De GGZ-instellingen zullen het niet doen. Wouter Bos hield nog wel een pleidooi voor meer waardering voor hen die zich met het uitvoerende werk bezighouden. Hij moet zich geen illusies maken. Het is aan dovemansoren gericht.

En dan de arrogantie in de TBS-discussie. Dat die Kamerleden steeds maar zo hijgerig reageren op incidenten. Ja, het is wel heel slecht dat Joost Eerdmans en Aleid Wolfsen de gevoelens van het volk in de Tweede Kamer en in de media proberen te verwoorden. Geen paniek, al loopt er een potentieel zeer gevaarlijk iemand vrij rond. Wat de GGZ betreft moeten we terug naar de oude politiek van ‘grote lijnen en brede kaders’. Het volk betaalt belasting en moet zich vooral niet bemoeien met een doelmatige besteding van die gelden. En volksvertegenwoordigers moeten vooral voorzichtig zijn en ‘de mensen uit de praktijk’ steunen. Maar wat te doen, wanneer die volstrekt zijn losgezongen van de maatschappelijke werkelijkheid? Bos trok wat dat betreft een verkeerde conclusie. Hij beloofde beterschap, in plaats van de zaal streng en vermanend toe te spreken.